

Konferencja międzynarodowa „Reception of Ancient Political Ideas and Models in Modern European Culture till the End of the 20th Century. Current Research and Future Perspectives”

W Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego 13-15 września 2017 roku odbyła się międzynarodowa konferencja „Reception of Ancient Political Ideas and Models in Modern European Culture till the End of the 20th Century. Current Research and Future Perspectives” (Recepcja antycznych wzorców antycznych i idei politycznych w kulturze europejskiej do końca XX w. Stan i perspektywy badań) organizowana przez Instytut Filozofii i Instytut Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego. W konferencji wzięło udział 30 delegatów z 13 ośrodków akademickich (Bamberg, Brno, Budapeszt, Exeter, Kraków, Łódź, Moskwa, Opole, Poznań, Warszawa, Wilno, Wrocław oraz Zielona Góra). Jego Magnificencja Rektor UZ, prof. dr hab. inż. Tadeusz Kuczyński, objął konferencję honorowym patronatem. Prelegenci – goście z zagranicy, pracownicy naukowcy oraz doktoranci rodzimej uczelni – podjęli dyskusję na temat stanu badań nad tradycją antyczną w Europie. Zagadnienia z zakresu idei politycznych oscylowały wokół Platona i Arystotelesa, którzy wnieśli wybitny wkład do rozwoju oraz kształtowania się koncepcji politycznych. Uczestnicy skupili się na strategiach argumentacyjnych w starożytnym dyskursie filozoficzno-politycznym, a także odwołali się do antycznych wzorców osobowych obywatela i obywatelki, a wnioski z poruszanego obszaru dociekań znalazły kontynuację w dyskusji o antycznych cnotach obywatelskich.

Pomysłodawcami sympozjum byli dr hab. Tomasz Mróz z Instytutu Filozofii oraz dr hab. Andrzej Gillmeister z Instytutu Historii. Konferencja była organizowana przy

współpracy Legacy of Greek Political Thought Network (Reading, UK), Stowarzyszenia Historyków Starożytności (Warszawa), Polskiego Towarzystwa Filozoficznego (o. Zielona Góra) oraz Polskiego Towarzystwa Historycznego (o. Zielona Góra). Referaty wygłaszane były w językach polskim i angielskim.

Pierwszy dzień konferencji rozpoczął Dziekan Wydziału Humanistycznego UZ, dr hab. Sławomir Kufel. Wykład otwierający, prezentowany przez gościa specjalnego, prof. Neville'a Morleya z University of Exeter, pt. *The Politics of Classical Reception* wprowadził uczestników w tematykę całej konferencji. Profesor Morley zwrócił uwagę, że wszystkie klasyczne analizy starożytnych tekstów mogą być dowolnie politycznie zinterpretowane. Stąd też wynika potrzeba stałej czujności i krytycznej świadomości nie tylko tego, jak czytane i interpretowane są starożytne teksty, ale także motywów, które stanowią podstawę tego odbioru. Po wstępie przyszedł czas na klasyczny cykl obrad. Następnym referentem był doktor László Takács, którego wystąpienie dotyczyło wizerunku rzymskiej kobiety widzianej z perspektywy czasu. W wypowiedzi przedstawił różnice pomiędzy wojowniczkami od czasów starożytnych po współczesne. Ostatni tego dnia prelegenci, doktorzy Jaroslav Daneš i Katarina Petrovičová, podjęli się problemu inspiracji starożytnością w odniesieniu do różnorodnych obszarów współczesnych badań – w filozofii, polityce oraz literaturoznawstwie.

Dzień drugi konferencji otwierał kolejny gość specjalny, prof. Janina Gajda-Krynicka z Uniwersytetu Wrocławskiego. W wystąpieniu poruszyła temat przedplatońskich źródeł modelu ustroju doskonałego, zaznaczyła, że apokryfy pitagorejskie stanowią dowód, że o ustroju idealnym filozofowie pisali długo przed Platonem. Profesor swoim wykładem wykazała się ogromną erudycją, czym poruszyła serca i umysły słuchaczy. Godne uwagi było wystąpienie dr hab. Doroty Zygmontowicz pt. *Dlaczego nie pamiętamy, że to Platon zaproponował obowiązek powszechnego nauczania na koszt państwa?* Prelegentka pokazała, co stanowi przedmiot Platońskiej krytyki demokracji, kondycji demosu w czasach Platona, a także jak w obliczu kryzysu współczesnych demokracji (z których większość zaliczana jest do „demokracji wadliwych”) Platońskie cechy „poprawnego ustroju” (*orthe politeia*) zbiegają się ze współczesnymi wyznacznikami tzw. demokracji pełnej. Kolejno swoje referaty wygłosili dr hab. Andrzej Dubicki pt. *Cesarstwo Zachodniorzymskie jako przykład państwa upadłego* i dr Lucyna Chmielewska pt. *Antyczny republikanizm w myśli politycznej Johna Milтона*. Po przerwie prelegenci w toku obrad bardzo szeroko poruszali się w tematyce antycznych wzorców politycznych. Jako pierwszy wystąpił dr Carl Humphries, który opowiedział o granicach pesymizmu w starożytnej i nowoczesnej myśli politycznej. Profesor Valentina Lepri wskazała na ważną rolę profesorów Akademii Zamojskiej założonej w XVI w., którzy rozpowszechniając teksty Dionizosa z Halikarnasu, wpły-

wali na kształtowanie życia politycznego polskiej elity. Profesor Marek Piechowiak zwrócił uwagę na problemy związane z zakresem pojęcia godności. Magister Gintarė Kurlavičiūtė przedstawiła Augustyńską koncepcję umysłu i myśl polityczną w ujęciu Hanny Arendt. Doktor Marcin Pietrzak przedstawił, jak cynicka perswazja Antystenesa i jego następców może być realizowana we współczesnym świecie.

Trzeci, ostatni dzień konferencji należał już w całości do polskich uczonych. Odczyt rozpoczęła dr Barbara Brzuska od przybliżenia słuchaczom klasycznych wzorców osobowych, na które Polacy w XIX w. szczególnie się powoływali. Doktor Ewa Jakimowska zaś rozpoczęła wywód od interpretacji fragmentów Platońskiego *Polityka*, następnie poprowadziła słuchaczy przez analizę Gilles'a Deleuze'a, Fryderyka Nietzschego, kończąc na wykładni Michela Foucaulta. Doktor Daria Janiszewska-Sieńko w nawiązaniu do źródeł antycznych ukazała postać królowej Boudiki, której postawa wpłynęła na kształtowanie się wzorca kobiety w epoce elżbietąńskiej. Doktor Wojciech Wrotkowski zaprezentował niebadane dotąd aspekty przesłań Heraklita, a mianowicie jego poglądy dotyczące greckiej bogini Dike w świecie i hierarchii między prawami. Magister Katarzyna Turonek-Ostrowska wykazała powiązania pomiędzy rosyjskimi rewolucjonistkami przełomu XIX/XX w. z myślicielką IV w. p.n.e. Hipparchią. Magister Lucyna Majewska podzieliła się z uczestnikami refleksją na temat ludzkiej postawy w świecie idei *non-violence*, a także skontrastowała ją z antycznymi wzorcami osobowymi. Magister Dorota Brylla skupiła się na idei synkrisis, której początek sięga IV w. p.n.e., a której zakres znaczeniowy odnosił się początkowo do idei politycznej. Prelegentka podjętym przez siebie tematem przeniosła uczestników w świat studiów i badań nad kabałą Bnei Baruch. Ostatnie wystąpienie należało do mgr Anny Droś, której praca o Sokratesie jako wzorze polityka w interpretacji Wojciecha Dzierduszyckiego spotkała się z żywą reakcją wśród publiczności, a to ze względu na żartobliwy charakter przedstawienia. Obrady zamknęli pomysłodawcy konferencji, dr hab. Tomasz Mróz oraz dr hab. Andrzej Gillmeister, którzy gorąco podziękowali uczestnikom za udział, a także zaprosili do współpracy z Uniwersytetem Zielonogórskim.

Zestawiając ogólnie starożytne inspiracje, których oddziaływań w świecie nowożytnym poszukiwali uczestnicy, wymienić należy: stoicki ideał kobiety, starożytne tragedie, różne aspekty myśli Platona i Sokratesa, losy upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego, starożytny republikanizm i pesymizm, Augustyńską koncepcję umysłu, Herakliteską refleksję nt. prawa, cynicką perswazję, starożytną kobietę, polityczne i retoryczne wzorce osobowe, refleksję nad edukacją, strategie manipulacyjne. Były one recypowane w różnorodnych kontekstach nowożytności, np. w renesansowych Niemczech, dziewiętnastowiecznej Polsce i dwudziestowiecznych Czechach, w Anglii, u Milтона, Rousseau, Hobbesa i Newtona, Arendt i Deleuze'a, u Dzierduszyckiego i rosyjskich

rewolucjonistek na przełomie XIX i XX w., w Akademii Zamojskiej, we współczesnych badaniach nad kabałą i w ogóle we współczesnej refleksji nad wojną, polityką i historią.

Konferencja wniosła w mury Uniwersytetu Zielonogórskiego nowy, inspirujący i zorientowany międzynarodowo ferment badawczy. Każdy ze słuchaczy, także studenci i doktoranci, znalazł wśród prezentowanych referatów myśli i idee, które prawdopodobnie nie pozostaną bez wpływu na ich dalsze poszukiwania naukowe. Opinie o organizacji konferencji, pochodzące od uczestników spoza Zielonej Góry i spoza Polski, wskazują, że opuszczali oni Uniwersytet Zielonogórski z poczuciem zaspokojenia ciekawości badawczej oraz z przekonaniem, że przy dobrej organizacji oraz zaangażowaniu w Zielonej Górze może się odbyć wydarzenie naukowe w obszarze humanistyki na dobrym, międzynarodowym poziomie.

Anna Droś

Lucyna Majewska

Katarzyna Turonek-Ostrowska